

Dramaturgul american

Barrie Stavis

— Ce v-a determinat să scrieți teatru ?

— ... nu m-am gândit ! (Moment de tăcere, se arată surprins, ușor incurcat, ride.) Am scris și proză, nuvelă, roman... dar cele mai importante în viața mea rămân piesele. Cred că... faptul că dramaturgul poate vorbi la o mie de oameni deodată... da, asta m-a determinat să scriu teatru. Să schimb conștiințele, să luminezi multă lume prin intermediul rampei. Impactul cu o piesă e cu totul altul decât cu o carte pe care o citești doar de unul singur. Da, ca artist sînt și un reformator, un permanent educator.

— Aceasta să însemne că în piesele dv. abordați teme sociale ?

— Da și nu. Piesele mele sînt istorice, dar eu sînt un om care trăiește în secolul 20. Concepția în care scriu e prin urmare a secolului în care trăiesc și, în acest sens, o piesă istorică este și contemporană. Problemele pe care le abordez sînt general umane. Problema puterii, a libertății, a adevărului. Desigur, acestea sînt probleme sociale, dar eu le îmbrățișez dintr-o perspectivă mai largă. Nu scriu îngust didactic și nici polemic, ci doresc să creez o operă de artă. Vreau să fiu bine înțeles. Viziunea îngust didactică are o perspectivă mică, jurnalistică. Grija mea e nu numai de a arunca o lumină asupra vieții, ci și de a educa și amuza totodată. Piesele mele distrează spectatorii și aceștia rîd pentru că în ele găsesc ironie sau umor, după împrejurări. Asta înțeleg prin evitarea aspectului didactic îngust sau polemic. Totul ține de o perspectivă mai largă asupra aspectelor vieții și lumii. Așa au scris dramaturgii greci și romani, Shakespeare, Ibsen, Cehov ; clasicii în general.

— Înțeleg că scrieți în manieră clasică.

— Îmi place să cred asta. Dacă-i adevărat, viața mea are un sens. De altfel nu cred că întîmplător piesele mele se joacă de peste 40 de ani în Statele Unite și de peste 30 de ani în toată lumea. Au fost traduse în 21 de limbi, printre care în aproape toate limbile europene.

— Îmi puteți spune cîte ceva despre direcțiile și tendințele dramaturgiei americane, și dacă da, în care vă situați ?

— Nu cred că sînt cel mai nimerit să vă dau un răspuns complet, dar corect, da. Majoritatea scrierilor de teatru americane sînt pline de glume, dar complet izolate de lumea din afară. Lumea lor pare să se compună și să se recomună sub un glob de sticlă, fără să primească nici o lumină de la realitatea zilnică. Vreau să spun că cele mai multe piese se ocupă de combinații artificiale, mereu reluate în diverse moduri. Situațiile de bază sînt : dragostea dintre bărbat și femeie, cariera, succesul social etc. În viziuni romantice și sentimentale, combinații fără sfîrșit.

— Dar, ca formulă de teatru, nu e nimic demn de interes în teatrul american ?

— Există comedia muzicală, de mare imaginație, dar e un fel de a scrie corupțiv diferit. Acest lucru s-a transmis în Europa, și iată că dramaturgii englezi sau francezi lucrează azi în acest mod. Dar, subliniez, cea mai mare parte dintre dramaturgii americani se ocupă de subiecte imediate, tratate în manieră foarte superficială. Căci, iată ce se întîmplă azi. Pesele despre Vietnam nu mai pot fi jucate, pentru că ele nu s-au desprins de document, la fel cele care vorbesc despre cazul Kennedy. Astăzi se scriu piese despre sinucidere, care se ocupă de moarte și nu de viață ; toate vorbesc de moarte în termenii romanticii și sentimentali. Una a cîștigat de curînd premiul Pulitzer și tratează dilema unui bolnav de cancer care ar vrea să trăiască cu soția sa, dar îl satisfac mai mult relațiile homosexuale. Altele se ocupă de așa-

Născut la 16 iunie 1906 la New York, Barrie Stavis este unul din cei mai importanți dramaturgi ai Statelor Unite. Nucleul operei sale îl constituie tetralogia — astăzi celebră — pe care autorul o numește *a* *adevărului, justiției, libertății și puterii* — respectiv piesele : *Lamp At Midnight*, 1974 (Lampa de la miezul nopții) sau *despre Galilei*, *The Man who Never Died*, 1951 (Omul care nu moare niciodată) sau *despre Joe Hill*, *Hayar's Ferry* (1967) sau *despre John Brown și Coat of Many Colors* (Haina cu mai multe culori) 1968 sau *despre Iosif în Egipt*, *Un roman*, *Home, sweet home* (1949), cîteva nuvele și studii istorice întregesc profilul acestui distins și polyvalent scriitor.

zisele „cazuri” ale băieților de la școlile militare. Toate, de un romantism minor și, desigur, neinteresante sub raport estetic.

— **Cum reacționează publicul la astfel de piese ?**

— Nu pot disocia publicul de teatru. Teatrul și publicul sînt două elemente ce se sprijină reciproc. Exceptînd momentul cînd o piesa se rupe din grămada. Exceptînd aceste momente, zic, teatrul american este foarte comercial. Biletele sînt scumpe, 30 sau 40 de dolari un bilet. Pentru muncitor, student sau funcționar e o problemă „să meargă la teatru”, nu și pentru păturile superioare ale burgheziei; iar producătorilor le convine un astfel de public, cărula îi dau piesele ce-i fac plăcere.

— **Aceasta să fie singura explicație pentru scumpirea biletelor ?**

— Montarea unei piese este foarte costisitoare, de aceea rar se admit piese cu mîl mult derit un decor, 98% din piesele jucate sînt piese cu un singur decor și nu mai mult de șase personaje. Iată că avem de-a face cu o sferă extrem de limitată a materialului dramaturgic. Cunoșc un producător care spune că primul lucru pe care îl face cînd ia contact cu o piesă este lectura distribuției. Dacă aceasta depășește opt personaje, nu mai citește piesa, oricît de bună ar fi.

Și ce fel de piese scriu eu ? (Îmi arată revista „Dramates” pe 1986, în care e publicată Pe muchia victoriei, o piesă despre George Washington). Are 72 de personaje. Vă închipuiți ce costisitoare montare, tot atîtea costume... Piesa are o mare reputație în America, dar încă n-a fost montată. Nu-i așa că trebuie să fii nebun ca să scrii o astfel de piesă ? (Ride totuși, mulțumit de întreprinderea sa).

— **Ați văzut și mult teatru european în călătoriile dv. și desigur nu mai puțin teatrul românesc. Cum vi se pare acesta din urmă ?**

— Am văzut Dürrenmatt la Național, acum cinci ani, aseară am văzut **Caligula**; am văzut Shakespeare, Ibsen și piese românești asupra conținutului cărora nu mă pot pronunța, dar pot spune că nivelul actorilor este extraordinar. Cînd urmărești măiestria actoricească și se taie respirația. Chiar și rolurile mici sînt bine jucate. În ce privește regia, am putut să observ, în mare, două direcții. Unii sînt mai tradiționaliști, aș spune, alții însă sînt „first class”. Am văzut **Woyzeck** — uluitoare montare a lui Alexa Visarion, iarăși, **Fata din Andros** a lui Grigore Conța, (**Le are pe fișe**) În fine, **Furtuna** lui Liviu Ciulei, de talie mondială ! Îmi aduc cu plăcere aminte de **Timon din Atena** pus de Dinu Cernescu. O mare parte dintre montări sînt culmi ale creației, ca interpretare, scenografie, regie. Aveți un teatru minunat.

Constantin RADU-MARIA

Pierre de Boisdeffre

Prima vizită în România a lui Pierre de Boisdeffre, în urmă cu 15 ani, a fost prilejuită de lansarea în librării a cărții sale „Istoria vie a literaturii franceze contemporane”. Reputatul critic — Premiul Academiei Franceze — este și romancier, și eseist, iar prin punerea în dialog a prozei sale își dezvăluie, azi, în fața spectatorilor români, și dragostea sa pentru teatru. Această ipostază — de dramaturg — îl reduce în Capitala noastră. Prilejul a fost oferit de montarea la Teatrul Foarte Mic a piesei **Goethe mi-a spus** (la originea textului se află cartea „Goethe m'a dit, Dix Entretiens Imaginaires”, 1980, Luneau Ascot Editeurs, dedicată lui Leopold Sedar Senghor).

Textul — argumentează scriitorul Dinu Săraru prezența titlului în repertoriul

Teatrului Mic — „ilustrează vocația celebrului critic de a fi mereu al timpului său și de a se întreba, necontenit, neliniștit, cu privire la destinația umanității în această ultimă jumătate a unui veac atît de sfișiat de întrebări”.

Goethe mi-a spus a fost lansată de teatrul belgian „Rideau de Bruxelles” în 1976. Premiera celei de-a doua montări a acestei piese în Europa a avut loc la Teatrul Foarte Mic din Capitală în 15 octombrie 1987, premieră la care au fost prezente numeroase personalități ale culturii și artei noastre.

Regia spectacolului bucureștean este semnată de Cristian Hadjiculea; decorații și costume, Dan Manoliu.

Sosit în București, Pierre de Boisdeffre s-a întilnit cu oameni de cultură și artă, iar în preziua premierei a fost invitat la conferința de presă desfășurată la Teatrul Mic.